

17.9 KL. 19.00
RENARD
MUSIKHUSET

NICHOLAS COLLON
DIRIGENT

LEILA JOSEFOWICZ
VIOLIN

TUOMAS KATAJALA
TENOR

SIMO MÄKINEN
TENOR

JUSSI VÄNTTINEN
BAS

SAMI LUTTINEN
BAS

FREDERIC WAKE-WALKER *regi och visualisering,*
SILJAMARI HEIKINHEIMO *nyuppsättning*

1

Igor Stravinsky:
Renard

Igor Stravinsky:
Violinkonsert D-dur
1. *Toccata*
2. *Aria I*
3. *Aria II*
4. *Capriccio*

PAUS 20 MIN

William Walton:
Symfoni nr 1 b-moll
1. *Allegro assai*
2. *Scherzo: Presto con malizia*
3. *Andante con malinconia*
4. *Maestoso – Allegro*

2

Paus ca kl. 19.55. Konserten slutar ca kl. 21.05. Sänds direkt i Yle Radio 1 och på Yle Arenan samt med fördröjning börjande kl. 20 på Yle Tema.

IGOR STRAVINSKY: RENARD

Igor Stravinskys (1882–1971) *Renard* (Räven) är "en sjungen och spelad burlesk historia" som kom till 1916 och uruppfördes i Paris 1922. Då parades *Renard* med Stravinskys komiska opera *Mavra* i en akt, som också fick sitt uruppförande.

Texten till *Renard* är skriven av Stravinsky själv men bygger på ryska folksagor. Det handlar om en Räv som två gånger försöker fånga Tuppen på en lantgård men fågeln räddas av en Katt och en Get. Vid andra försöket klär Räven ut sig till en nunna för att vara oantastbar men inte ens detta hjälper: Katten och Geten tar Räven till fånga och stryper den. Till slut jublar Tuppen, Katten och Geten över sin seger.

I början och i slutet av *Renard* hörs marschmusik. Marscherna utgör ett slags ceremoniell inramning för verket. I största allmänhet präglas musiken av en stiliserad attityd som tar avstånd till den emotionellt bundna teatraliska sidan.

Verket domineras av en rytmiskt livfull textur som föds ur korta motiv. En del av rytmiken i musiken skapas av ordens rytm. Situationerna växlar i snabba klipp och stämningarna är än lekfullt groteska eller naivistiska, än mera linjesköna eller nära nog recitativartade i de vokala inslagen.

IGOR STRAVINSKY: KONSERT I D FÖR VIOLIN OCH ORKESTER

3

Igor Stravinskys violinkonsert kom till mitt i tonsättarens neoklassiska period. Vad dimensionerna, styckets etos och de instrumentala konstellationerna beträffar är den ändå snarare förknippad med förebilder från barocken. Enligt Stravinsky kan verket föra tankarna till Bach och han förknippade i sitt sinne exempelvis solistens och konsertmästarens duett i konsertens final med Bachs konsert d-moll för två violiner. Även satsernas rubriker för tankarna till ett samband med barocken.

Fastän Stravinsky under sin neoklassiska period inriktade sig på ett mera disciplinerat uttryck än under sin "ryska period", så bevarade hans musik sin livliga rytmik. I violinkonserten föds den bl.a. ur en mångfasetterad accentuering och överlappan-

de texturer. Violinpartiet utnyttjar många instrumentala specialeffekter liksom även sin rytmiska potential. Violinisten för ofta en kammarmusikalisk dialog med solister eller instrumentgrupper som frigör sig från orkestern.

Det fyrsatsiga verket inleds av en målmedvetet framåtskridande Toccata. Mitt i kompositionen finns två långsamma mollstämda satser, bägge med rubriken Aria. I den första av dem ingår också en mera rörlig mellersta del; den andra har ett känslolöst elegiskt uttryck. I den raska avslutande satsen Capriccio är violinpartiet som mest krävande, fastän Stravinsky nog undviker yttre virtuos retorik.

WILLIAM WALTON: SYMFONI NR 1 B-MOLL

William Walton (1902–1983) hade det aldrig lätt att komponera och förstlings-symfonin vållade honom alldeles speciella svårigheter. Åren 1931–34 färdigställde Walton de tre första satserna, som han lät framföra i december 1934. Hela verket blev färdigt år 1935 och uruppförandet ägde rum i november samma år. Lamslagenheten i komponerandet förklarade Walton senare genom att hänvisa till den "allmänna känslan av hopplöshet och kaos som råder överallt".

4 Symfonins uruppförande gav omedelbart Walton en plats bland de främsta engelska symfonikerna. Verket är huvudsakligen känslostarkt och har generös slagkraft. Många samtida kritiker sade sig höra samband med Sibelius. Speciellt star-

ka ter sig intrycken i första satsens kraftfulla uttryck, där texturernas organiska utformning, upprepningarna av motiv och de allt tätare spänningarna med hjälp av långa orgelpunkter skapar samhörighet med Sibelius.

Det starka känslopotaset fortsätter i de två mellersta satserna. Det tätt pulserande scherzot (*Presto con malizia*) har "illvillig" kantighet. Den långsamma satsen (*Andante con malincolia*) bildar verkets längtansfulla "melankoliska" kärna, men satsen har också mera smärtsamma betoningar. I finalen förändras känslonnehållet som genom ett trollslag. Den brister ut i en deklamation av viljekraft och växer till en mäktig avslutning.

Kimmo Korhonen

NICHOLAS COLLON

Britten Nicholas Collon hör till de mest efterfrågade bland den unga generationens dirigenter. I augusti 2021 tillträdde han som Radions symfoniorkesters nionde chefsdirigent. Hans programplanering styrs av olika temakompositörer som väljs för varje säsong. För den första säsongen har han valt Igor Stravinsky, Lotta Wennäkoski och Thomas Adès.

Collons och RSO:s vägar korsades för fyra år sedan. "Jag inspirerades av orkesterns förmåga och lust att ta sig an utmaningar inom vilken repertoar som helst", minns Collon. Musikerna blev förtjusta i dirigentens spontana och naturliga sätt att musicera och förlita sig på musikerna.

Collon har studerat viola, piano och orgel och i början av sin karriär spelade han viola i Storbritanniens nationella ungdomsorkester. Sir Colin Davies har varit hans mentor under dirigentkarriären samt även Sir Mark Elder vars biträdande dirigent han varit.

Collon har gästdirigerat många renommerade orkestrar, utöver de brittiska topporkestrarna bl.a. Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, Tonhalle-orkestern i Zürich, Ensemble InterContemporain, Europas kammarorkester, Oslos filharmoniker, Franska nationalorkestern, Tokyo Metropolitan Symphony Orchestra och Torontos symfoniorkester.

Collon dirigerar en bred repertoar och har även framträtt som operadirigent. Han har dirigerat över 200 nya verk, bland dem ett flertal uruppföranden och premiärer i Storbritannien av kompositörerna Unsuk Chin, Philip Glass, Colin Matthews, Nico Muhly, Olivier Messiaen, Krzysztof Penderecki och Judith Weir.

Bland Collons skivinspelningar med Aurora Orchestra belönades *Road Trip* (Ives, Copland, Adams och Muhly) år 2015 med Echo Klassik-priset i serien Klassik ohne Grenzen. Därtill har han med Aurora dirigerat skivan *Insomnia* (Britten, Brett Dean, Ligeti, Gurney och Lennon & McCartney). Han har även gjort skivor med Danska Radiosymfonikerna, Philharmonia Orchestra och Hallé-orkestern.

LEILA JOSEFOWICZ

"Jag spelar mera musik av levande än icke levande kompositörer", konstaterade Leila Josefowicz i tiden i en intervju i *The Washington Post*.

Den kanadensiskfödda Josefowicz har blivit känd som en originell violinist. Hennes strålande internationella karriär började på 1990-talet, då hon bländade publiken som tolk för en klassisk-romantisk repertoar. Sedermera har hon börjat spela allt mer nutida musik.

Under de senaste säsongerna har Josefowicz gästspelat som solist med bl.a. Berlins filharmoniker, Concertgebouw i Amsterdam, Metropolitanorkestern i Tokyo samt symfoniorkestrarna i Los Angeles och Boston. Hon spelar även regelbundet kammarmusik tillsammans med pianisten John Novacek.

Josefowicz virtuosa och känslolagda tolkning har fått många nutida tonsättare att skriva verk för henne. Till dem hör bl.a. Esa-Pekka Salonen, Steven Mackey, Colin Matthews, Luca Francesconi, John Adams och Andrew Norman.

År 1995 släppte Josefowicz sin prisade debutskiva (Tjajkovskijs och Sibelius' konserter) och sedan dess har hon gjort ett stort antal skivor. Med Radions symfoni-

orkester har hon spelat in Salonens violinkonsert (nominerad för Grammy 2014) samt Bernd Alois Zimmermanns violinkonsert 2018.

TUOMAS KATAJALA

Tenoren Tuomas Katajala är känd som en exceptionellt mångsidig konstnär. Han har studerat vid Sibelius-Akademien och kompletterat studierna på mästarkurser för bl.a. Udo Reinemann. Katajala vann den internationella sångtävlingen Musica Sacra i Rom 2004. Sedan år 2006 har han sjungit vid Finlands Nationalopera, till vars solistgarde han hörde åren 2009–2014.

Katajals internationella karriär fick ett lyft i och med den framgångsrika debuten vid operafestivalen i Glyndebourne 2015 (Donizettis *Don Pasquale*). Sedan dess har han sjungit centrala tenorroller bl.a. vid Covent Garden i London, Statsoperan och Komische Oper i Berlin, Statsoperan i Hamburg, Deutsche Oper am Rhein och Seattle Opera samt vid flera operafestivaler. Han har även deltagit i många skivinspelningar (BIS, Naxos, Ondine, Alba).

SIMO MÄKINEN

Tenoren Simo Mäkinen har sedan år 2013 varit knuten till Finlands Nationaloperas kör och sedan 2019 som operasångare. Han debuterade vid Nationaloperan som solist år 2010 och har sjungit bl.a. titelrollen i Brittens *Albert Herring*. Han har sjungit över 20 operaroller.

Mäkinen har studerat sång vid Sibelius-Akademien 2006–13 (Monica Groop, Anssi Hirvonen) och 2009–11 i Köpenhamn vid Kungliga musikakademien (Susanna Elken)

samt deltagit i många mästarkurser. Med sin lyriska röst har han känt sig speciellt dragen till Bachs och Brittens musik samt modern repertoar.

Mäkinen har uppträtt vid musikfestivalerna i bl.a. Nådendal och Uleåborg samt som solist med bl.a. RSO, Tapiola Sinfonietta och Finländska Barockorkesteren och även deltagit i skivinspelningar (bl.a. Berios *Sinfonia* med RSO under Hannu Lintus ledning).

JUSSI VÄNTTINEN

Barytonen Jussi Vänttinen vann herrklassen i sångtävlingen i Villmanstrand i januari 2019. Han har fått beröm för sina intensiva tolkningar och sin förmåga att skapa kontakt med publiken.

Vänttinen har studerat vid Sibelius-Akademien 2014–17 först på sångavdelningen och därefter vid operautbildningen. Han avlade magistergraden vid Stockholms konstnärliga högskola. Han har deltagit i mästarkurser för bl.a. Anne Sofie von Otter, Dorothy Irving och François Le Roux.

År 2019 sjöng Vänttinen titelrollen i *Don Giovanni* på Wermlandsoperans (Wermland Opera) och Stockholms operahögskolas samproduktion i Karlstad och han debuterade i september samma år på Finlands Nationalopera som Moralès i *Carmen*. I februari 2022 sjunger han greve Danilo Danilowitsch' roll i Lehárs *Glada änkan* på Nationaloperan.

Vänttinen uppträder regelbundet som romanssångare. Han har även sjungit nutidsmusik och deltagit i uruppförandet av nya inhemska operor.

SAMI LUTTINEN

Basen Sami Luttinen har gjort en betydande karriär som operasångare. Åren 1995–97 var han knuten som solist till operan i Kiel och sedan 1997 har han hört till solisterna vid Deutsche Oper am Rhein i Düsseldorf.

Luttinen studerade sång vid Sibelius-Akademien för Sauli Tiilikainen och Jaakko Ryhänen. Luttinen debuterade år 2000 vid Finlands Nationalopera som Leporello i *Don Giovanni* och senare samma år också vid La Scala-operan i Milano. Han har sedermera uppträtt som solist bl.a. vid Bayerska statsoperan.

Luttinens repertoar spänner från barocken till nutida opera. Han medverkar på Deutsche Grammophons kompletta inspelningar av Richard Strauss' operor *Ariadne auf Naxos* och *Friedenstag*.

Förutom opera uppträder Luttinen även som konsertsångare. Hans första soloskiva *Songs of Late Summer* (Alba) från 2019 innehåller Yrjö Kilpinens och Mikko Heiniös sångcykler.

FREDERIC WAKE-WALKER

Britten Frederic Wake-Walker har gjort en förtjänstfull karriär som regissör, producent och kurator inom opera och mångkonstnärliga projekt. Sedan år 2014 har han varit konstnärlig ledare för Mahogany Opera, som utforskar nya sätt att sätta upp opera, samt tongivande medlem i konstsfundamentet Mica Moca med huvudsäte i Berlin. År 2019 fick Wake-Walker pris i Berlin som bästa regissör av tidskriften *Oper!* som delade ut sitt första årliga pris.

Wake-Walker har regisserat opera-produktioner bl.a. vid festivalerna i Glyndebourne och Aldeburgh, vid La Monnaie i Bryssel, Opera North i Leeds samt konserthuset i Berlin.

Till Wake-Walkers regier hör verk från barocken, klassicismen, romantiken och 1900-talet (Richard Strauss, Britten, Birtwistle, HK Gruber). Stravinskys *Renard* har han regisserat i konserthuset i Berlin.

SILJAMARI HEIKINHEIMO

Siljamari Heikinheimo är känd som violinist och operaregissör. Hon var konstnärlig ledare för Raumo Festivo åren 2021–2023 och konstnärlig planerare av konsertserien *Soivat Kirjat*. Från hösten 2020 har hon varit lektor i violinspel vid Konstakademien vid Åbo yrkeshögskola (AMK).

Heikinheimo har medverkat i regissören Stefan Herheims regiteam vid Deutsche Oper am Rhein i Düsseldorf, vid Komische Oper i Berlin och som biträdande regissör vid Finlands Nationalopera. Béla Bartóks *Riddar Blåskäggs borg* och Kurt Weills *De sju dödssynderna* har fått sina premiärer i hennes regi vid Raumo Festivo.

Som violinist uppträder Siljamari Heikinheimo ofta i ensembler som Avanti!, Helsinki Chamber Soloists och O/Modernt Kammarorkester. Heikinheimo var medlem i Radions symfoniorkester åren 2012–2016 och gästspelar nuförtiden som konsertmästare och stämledare i olika nordiska orkestrar.

RADIONS SYMFONIORKESTER

Radions symfoniorkester (RSO) är Yles orkester med uppdrag att producera och främja inhemsk musikkultur. Orkesterns chefsdirigent är Nicholas Collon.

Radioorkestern grundades år 1927 med en besättning på tio musiker. På 1960-talet utvidgades RSO:s besättning till full symfoniorkester. Orkesterns chefsdirigenter har varit Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste, Sakari Oramo och Hannu Lintu.

Utöver de stora klassisk-romantiska mästerverken omfattar RSO:s repertoar en hel del ny musik och orkestern uruppför årligen ett flertal verk som beställts av Yleisradio. Till RSO:s uppgifter hör även att göra friköpta inspelningar för Yleisradios arkiv av hela den inhemska orkestermusiken. Under säsongen 2021/2022 uruppför

orkestern sex nya verk.

RSO har spelat in på skiva verk av bl.a. Mahler, Bartók, Sibelius, Hakola, Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen och Kokkonen. Orkestern har för sina inspelningar fått Gramophone Award två gånger – för Lindbergs klarinettkonsert 2006 samt för Bartóks violinkonsert 2018. Orkesterns övriga pris omfattar bl.a. BBC Music Magazine Award, Presto Classical, MIDEM Classical Award samt nominering till Grammy 2020 och 2021. Skivan med Sibelius tondikter och sånger fick priset International Classical Music (ICMA) 2018. Det inhemska EMMA-priset har RSO fått 2016 och 2019.

RSO:s konserter sänds direkt på Yle Arenan och i Yle Radio 1 samt samma kväll med fördröjning på Yle Tema. Inspelningar av konserterna sänds på Yle TV1.